

навчити студентів «враховувати фундаментальні закони науки у своїх роздумах», то семінарам і лабораторіям надавалося великого значення [8, с. 48]. Роль семінарів протягом XIX ст. зростала і в 1882 р. у пруських університетах було вже 320 семінарів, оскільки принцип викладання і дослідження – вимагав залучення студентів у наукову роботу викладачів [7, с. 347]. У природничих галузях це залучення досягалося за допомогою проведення експериментів під час навчальної практики, тоді як у гуманітарних велике значення мали семінари. Окрім того, семінари були інструментом контролю професійної придатності майбутніх шкільних вчителів.

Заняття у Берлінському університеті розпочалися вже в жовтні 1810 р. без будь-яких святкувань. Кронпринц дозволив проводити заняття в одному з своїх палаців, який не встигли повністю підготувати до навчального процесу.

Початок діяльності Берлінського університету проходив в атмосфері національного піднесення після перемоги у Визвольній війні 1813–1814 рр. і проголошенням студентством із різних земель та численних німецьких держав ідеї німецької єдності у 1817 р. Зазначимо, що один із студентських прапорів того часу пізніше став національним [3, с. 144]. У рік заснування в Берлінському університеті навчалось 247 студентів і працювало 58 викладачів.

У цих умовах Берлін зумів стати «університетом для Німеччини», за науковим потенціалом повторивши зліт Геттінгену, а за кількістю студентів далеко перевершивши його [5, с. 384].

Ідея вищої освіти, на якій ґрунтувався «класичний університет», також стала національною.

Отже, створення Берлінського університету вплинуло на вищу освіту в світовому масштабі й

висунуло німецькі вищі навчальні заклади в лідери нових наукових напрямів. У роботі не розкриваються всі проблеми становлення і розвитку Берлінського університету. Подальшого детального розгляду потребують викладацький склад, навчально-виховний процес, принципи організації, методи, засоби і форми навчання і виховання, навчально-методичне забезпечення.

БІБЛОГРАФІЯ:

1. Гумбольдт В. Про внутрішню та зовнішню організацію вищих наукових закладів у Берліні / В. Гумбольдт // Історія вищої школи Європи (V ст. – XX ст.): [монографія]. / О. С. Радул. – Кіровоград: Імекс-ЛТД, 2011. – С. 407–411.
2. Шнедельбах Г. Університет Гумбольдта / Г. Шнедельбах // Логос. – 2002. – № 5–6 (35). – С. 1–14.
3. Boockmann H. Wissen und Widerstand. Geschichte der deutschen Universität / H. Boockmann – Berlin: Siedler Verlag, 1999. – 288 s.
4. Eckart R. Du M. Geschichte der deutschen Universitäten / R. Du M. Eckart – Stuttgart: Georg Olms Verlag, 1929. – 473 s.
5. Geschichte der Universität in Europa: Vom 19. Jahrhundert zum Zweiten Weltkrieg, 1800–1945 / [Walter Rüegg]. – München: C.H.Beck, 1993. – 607 s.
6. Jones Glen A. Creating Knowledge, Strengthen Nations / G. A. Jones, P. L. McCarney, M. L. Skolnik. – Toronto: University of Toronto Press, 2005. – 318 p.
7. Kruze O. The Origins of Writing in the Disciplines Traditions of Seminar Writing and the Humboldtian Ideal of the Research University / O. Kruze // Written Communication. – 2006. – №3 (23). – P. 331–352.
8. Pandurangan J. A Hand Book on University system / J. Pandurangan. – New Delhi: Allied Publishers Private Limited, 2014. – 384 p.
9. Schleiermacher F. Gelegentliche Gedanken über Universitäten in deutschen Sinn. Nebst einem Anhang über eine neu zu errichtende / F. Schleiermacher – Berlin: In der Realschulbuchhandlung, 1808. – 170 s.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Прибора Роман Іванович – здобувач кафебри педагогіки та освітнього менеджменту Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка.

Коло наукових інтересів: історія педагогіки вищої школи.

378.147:81'243

ЗАСТОСУВАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИМ МОВАМ У НЕМОВНОМУ ВУЗІ

Анжеліка РАЦУЛ (Кіровоград)

Невід’ємною складовою професійної підготовки спеціалістів різного профілю є вивчення іноземної мови, яка є важливою частиною сучасного ритму життя. Вивчення іноземної мови – крок надто важливий, тобто, потребує значних зусиль. Це також запорука майбутньої вдалої кар’єри студентів. Для досягнення високого рівня іноземної мови викладачеві важливо знати новітні методи викладання, спеціальні навчальні техніки та

прийоми, щоб оптимально підібрати той чи інший метод відповідно до рівня знань, потреб, інтересів студентів тощо. Раціональне та вмотивоване використання методів навчання на заняттях іноземної мови вимагає креативного підходу з боку викладача, адже «педагогіка є наукою і мистецтвом одночасно, тому і підхід до вибору методів навчання має ґрунтуватися на творчості педагога» [1].

Метою статті є аналіз основної спрямованості та змісту креативних методів, які доцільно застосовувати на заняттях з іноземної мови у ВНЗ для ефективного навчання студентів у сучасних умовах.

При відборі сучасних методів навчання необхідно врахувати наступні критерії, відповідно до яких використані методи повинні:

- створювати атмосферу, в якій студент відчуває себе вільно і комфортно, стимулювати його інтереси, розвивати бажання практичного вживання іноземної мови;

- заохочувати студента в цілому, зачіпаючи його емоції, почуття, тощо;

- стимулювати його мовні, когнітивні і творчі здібності;

- активізувати студента, роблячи його головною діючою особою в навчальному процесі, активно взаємодіючи з другими учасниками цього процесу;

- створювати ситуації, в яких викладач не є центральною фігурою, тобто, студент повинен усвідомити, що вивчення іноземної мови пов'язано з його особистістю і інтересами, а не з прийомами і засобами навчання використані викладачем;

- навчити студента працювати над мовою самостійно на рівні його фізичних, інтелектуальних і емоційних можливостей – одночасно забезпечити диференціацію і індивідуалізацію навчального процесу;

- передбачити різні роботи в аудиторії: індивідуальну, групову, колективну, в певній мірі, стимулюючи активність студентів, їх самостійність, творчість.

Аналіз попередніх досліджень свідчить, що проблемі використання інтерактивних технологій навчання у навчальному процесі присвячені дослідження О. Пометун, Л. Пироженко, С. Ніколаєва, О. Шерстюк, Г. Данилевській-Бабій та ін. Особлива увага приділена використанню інтерактивних технологій у вивченні іноземних мов у роботах Л. Галіциної, Л. Варзацької, Л. Кратасюк, Т. Вахрушева та інших.

Мета статті полягає в розгляді інтерактивних та креативних технологій у навчанні іноземним мовам, їх впливу на формування комунікаційних компетенцій та якості знань іноземної мови.

Виклад основного матеріалу. На практиці буває важко визначити чіткі межі між різними методами навчання: вони перетинаються, доповнюють один одного, складаються в комплексний «пакет», систему прийомів, за допомогою яких викладач і студенти реалізують поставлені цілі.

Вибір методів навчання зумовлений:

- цілями навчання;

- змістом навчального матеріалу та специфікою предметної області;

- темпом та терміном процесу навчання;

- стилем навчання та рівнем педагогічної майстерності викладача;

- дидактичним та матеріально-технічним забезпеченням процесу навчання;

- рівнем підготовки студентів.

Великої ваги набула проблема активізації пізнавальної діяльності на заняттях англійської мови з використанням сучасних технологій навчання, виконання студентами різних видів самостійної роботи, творчих і дослідницьких завдань.

Розглянемо сучасні інтерактивні навчальні технології в тих моделях, які доцільно застосовувати у викладанні англійської мови.

Групові методи:

1. Робота в парах.

Ця технологія особливо ефективна на початкових етапах навчання студентів роботі у малих групах. Її можна використовувати для досягнення будь-якої дидактичної мети. За умов парної роботи всі студенти в групі отримують рідкісну за традиційним навчанням можливість говорити, висловлюватись. Робота в парах дає студентам час подумати, обмінятися ідеями з партнером і лише потім озвучувати свої думки перед аудиторією. Вона сприяє розвитку навичок спілкування, вміння висловлюватись, критичного мислення, вміння переконувати й вести дискусію.

Використання такого виду співпраці сприяє тому, що студенти не можуть ухилитися від виконання завдання. Під час роботи в парах можна швидко виконати справи, які за інших умов потребують великої затрати часу (обговорити подію, твір, взагалі інформацію, вивести підсумок заняття, події тощо, взяти інтерв'ю один в одного, проанкетувати партнера).

2. Робота в трійках.

По суті, це ускладнена робота в парах. Найкраще в трійках проводити обговорення, обмін думками, підведення підсумків чи навпаки, виділення несхожих думок.

3. Змінювані трійки (Потрійне коло (ротаційні трійки)).

Цей метод трохи складніший: всі трійки групи отримують одне й те ж завдання, а після обговорення один член трійки йде в наступну, один в попередню і ознайомлює членів новостворених трійок з набутком своєї. Діяльність студентів у цьому випадку є подібною до роботи в парах. Цей варіант кооперативного навчання сприяє активному, ґрунтовному аналізу та обговорюванню нового матеріалу з метою його осмислення, закріплення та засвоєння.

4. Снігова лавина (2+2=4).

Ще один варіант кооперативного навчання, що є похідним від парної роботи, ефективний для розвитку навичок спілкування в групі, вмінь переконувати та вести дискусію. Дві пари окремо працюють над вправою протягом певного часу (2 –3 хвилини), обов'язково доходять до спільного рішення, потім об'єднуються і діляться набутиим. Як і в парах, необхідним є консенсус. Після цього можна або об'єднати четвірки у вісімки, або перейти до групового обговорення.

5. Карусель (Подвійне коло).

Цей варіант кооперативного навчання найбільш ефективний для одночасного включення всіх учасників в активну роботу з різними партнерами зі спілкування для обговорення дискусійних питань. Студенти розсаджуються в два кола - внутрішнє і зовнішнє. Внутрішнє коло нерухоме, зовнішнє рухається. Можливі два варіанти використання методу - для дискусії (відбуваються «попарні суперечки» кожного з кожним, причому кожен учасник внутрішнього кола має власні, неповторювані докази), чи для обміну інформацією (студенти із зовнішнього кола, рухаючись, збирають дані).

Цю технологію варто застосовувати для:

- збирання інформації з будь-якої теми;
- інтенсивної перевірки обсягу та глибини знань;
- розвитку вміння аргументувати свою позицію.

6. Робота в малих групах (команда, 3 – 5 студентів)

Мета: вирішення складних проблемних ситуацій, що потребують колективного розуму, набуття навичок у спілкуванні та співпраці.

Алгоритм діяльності:

1. Розподіл ролей у групах:
головуючий (керівник групи):

- зачитує завдання;
- організовує порядок виконання завдання;
- встановлює послідовність висловлювання членів групи;
- заохочує всіх до роботи;
- підбиває підсумки;
- визначає доповідача (за згодою членів групи);

секретар:

- веде записи результатів роботи;
- має бути готовим висловити загальну думку групи під час підбиття підсумків, допомогти відповідачеві;

посередник:

- стежить за часом;
- відповідає за регламент;
- доповідач:

- доповідає про результати роботи групи.

2. Висловлення власної думки спочатку за бажанням, а потім по черзі.

3. Дотримання правил активного слухання.

4. Обговорювання ідей, а не осіб студентів, які висловили ці ідеї.

5. Намагання дійти спільної думки, хоча в деяких випадках може бути особлива думка, яка має право на існування.

Роботу в групах варто використовувати для вирішення складних проблем, що потребують колективного розуму. Використовуються малі групи тільки в тих випадках, коли завдання вимагає спільної, але не індивідуальної роботи.

Важливими моментами групової роботи є опрацювання змісту і подання групами результатів колективної діяльності. Залежно від змісту та мети навчання можливі різні варіанти організації роботи груп.

6. Метод ПРЕС.

Метод навчає студентів виробляти й оформлювати аргументи, висловлювати думки з дискусійного питання у виразній і стилістичній формі, переконувати інших.

7. Займи позицію.

Цей метод демонструє різноманіття поглядів на проблему, що вивчатиметься, або після опанування студентами певною інформацією з проблеми й усвідомлення ними можливості протилежних позицій щодо їх вирішення. Такий вид діяльності допоможе з'ясувати, які позиції і думки можуть існувати щодо розглядуваного спірного питання. Також надається можливість висловитися кожному, продемонструвати різні думки по темі, обґрунтувати свою позицію, знайти і висловити найбільш переконливі аргументи, порівняти їх з аргументами інших.

8. Зміни позицію.

Така технологія є подібною до попередньої. Вона також дає можливість обговорити дискусійні питання за участі всіх студентів. Метод дозволяє стати на точку зору іншої людини, розвивати навички аргументації, активного слухання.

9. Неперервна школа думок (Нескінчений ланцюжок).

Одна з форм обговорення дискусійних питань, метою якої є розвиток в студентів навичок прийняття особистого рішення та вдосконалення вміння аргументувати свою думку.

10. Дискусія.

Дискусія – це широке публічне створення якое спірного питання. Вона є важливим засобом пізнавальної діяльності, сприяє розвитку критичного мислення студентів, дає можливість визначити власну позицію, формує навички аргументації та відстоювання своєї

думки, поглиблює знання з обговорюваної проблеми.

11. Дискусія в стилі телевізійного ток-шоу.

Її метою є отримання студентами навичок публічного виступу та дискутування, висловлення й захисту власної позиції, формування громадянської та особистої активності. Стиль ток-шоу створюється на основі використання правил проведення телевізійних програм аналогічного стилю із ведучим, запрошеними фахівцями, глядачами.

12. Дебати.

Один з найбільш складних способів обговорення дискусійних проблем. Дебати можна проводити лише тоді, коли студенти навчилися працювати в групах та засвоїли технології вирішення проблем. У дебатах поділ на протилежні точки зору набуває найбільшої гостроти, оскільки студентам необхідно довго готуватись і публічно обґрунтовувати правильність своєї позиції. Важливо, щоб учасники дебатів не переносили емоції один на одного, а спілкувалися спокійно [2].

Отже, використання інтерактивних методів дозволяє реалізувати ідею співробітництва тих, хто навчає, і тих, хто навчається, сприяє оздоровленню психологічного клімату на занятті, конструктивній взаємодії, створенню доброзичливої атмосфери.

Креативні методи навчання орієнтовані на творчу діяльність студентів. До креативних належать методи, які традиційно вважаються інтуїтивними, а саме: метод придумування, метод «якби ...», метод морфологічного аналізу та метод інверсії. Розглянемо перераховані методи дещо детальніше.

Метод придумування. Це спосіб створення невідомого раніше студентам продукту за певних гіпотетичних обставин. Метод реалізується за допомогою таких прийомів:

- заміщення якостей одного об'єкта якостями іншого з метою створення нового об'єкта;
- пошук властивостей об'єкта в іншому середовищі;
- зміна елемента об'єкта, що вивчається, та опис властивостей нового об'єкта, який здобуто за результатами цієї зміни.

Метод «якби ...». Студентам пропонується уявити та описати, що відбудеться, якщо у світі (державі, фірмі) щось зміниться. Наприклад, в Україні знайдуть величезні запаси нафти, газу тощо. Викладачам іноземних мов доцільно використовувати саме цей метод під час вивчення теми «Умовний спосіб дієслова», яка вважається однією з найскладніших граматичних тем. Виконання подібних завдань не тільки допоможе студентам закріпити новий

матеріал, але й розвине їх здатність уявляти та краще розуміти певні явища та реалії.

Метод морфологічного аналізу. Цей метод іноді називають методом багатомірних матриць. Основною метою даного методу є розробка студентами якоїсь нової ідеї відповідно до запропонованої викладачем матриці. Матриця містить повний перелік ознак даної ідеї (характеристики, процеси, параметри, критерії тощо).

Таким чином, у процесі поєднання відомих та невідомих елементів, у студентів виникають нові, несподівані та оригінальні ідеї [3]. Аналіз ознак та взаємозв'язків між різними комбінаціями елементів (структур, процесів, явищ тощо) застосовується як для виявлення проблем, так і для пошуку нових ідей.

Метод інверсії. Це метод, який орієнтується на пошук ідей у нових, несподіваних напрямках, здебільшого протилежних традиційним поглядам та переконанням. Характерними особливостями цього методу є:

- орієнтація на принцип дуалізму;
- розвиток діалектики мислення студентів;
- вплив на розвиток творчих здібностей.

Коли стереотипні прийоми виявляються марними, застосовуються принципово протилежні альтернативи рішення [4]. Наприклад, студентам пропонується дослідити об'єкт із зовнішнього боку, проте шлях до розв'язання задачі вони повинні знайти всередині об'єкта.

На основі проведеного аналізу основної спрямованості та змісту використання креативних методів навчання на заняттях з іноземної мови можна сформулювати такі **висновки:**

1. Креативні технології навчання сприяють створенню творчої атмосфери на заняттях, розвитку навичок професійного спілкування з метою розв'язання певних завдань.

2. Використання креативних та інтерактивних методів навчання на заняттях з іноземної мови впливає на розвиток ключових компетенцій студентів, збагачує процес навчання та підвищує його продуктивність.

3. Креативна методика надає можливість студентам швидко засвоювати фахову інформацію іноземною мовою. Це, у свою чергу, підвищує мотивацію вивчення іноземної мови.

4. Використання інтерактивних методів дозволяє реалізувати ідею співробітництва тих, хто навчає, і тих, хто навчається, сприяє оздоровленню психологічного клімату на занятті, конструктивній взаємодії, створенню доброзичливої атмосфери.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Кузьмінський А.І., Омеляненко В.Л. Педагогіка: Підручник. – К.: Знання-Прес, 2008. – 447 с.

2. Вахрушева Т.Ю. Интерактивні технології навчання як засіб активізації навчально-пізнавальної діяльності // Нові технології навчання. – К., 2007. – Вип. 47. – С. 64 – 69.

3. Николаева С.Ю., Шерстюк О.М. Современные подходы к преподаванию иностранных языков // Иностранные языки. – 2002. – № 1. – С. 39 – 46.

4. Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія,

теорія, досвід, проблеми. Збірник наукових праць. – Київ-Вінниця, 2006. – 490 с.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Рацул Анжела Володимирівна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри іноземних мов Кіровоградського національного технічного університету.

Коло наукових інтересів: технології навчання іноземним мовам.

УДК 93/94:378.1/004.9

РОЗВИТОК АПАРАТНОГО ЗАБЕПЕЧЕННЯ ІНФОРМАТИЗАЦІЇ ПЕДАГОГІЧНИХ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ УКРАЇНИ (КІНЕЦЬ ХХ – ПОЧАТОК ХХІ СТОЛІТТЯ)

Ренат РІЖНЯК (Кіровоград)

Впровадження інформатики у вищу освіту характеризується ступенем застосування інформаційних технологій у навчальному процесі, науково-дослідній роботі, моніторингу якості освіти, навчально-методичному забезпеченні та управлінні вишами. Дослідження еволюції апаратного, телекомунікаційного та технологічного забезпечення інформатизації педагогічних вищих навчальних закладів (ВНЗ) України протягом 1980-2010 років дасть можливість з'ясувати більш загальні проблеми становлення і розвитку інформатики – вивчення еволюції наукової думки про становлення інформатики як науки, про особливості та умови розвитку інформаційно-комунікаційних технологій у вищій педагогічній школі України. Крім того, з'ясування зазначених проблем зумовлює (безпосередньо) визначення методів оцінки матеріального та технологічного потенціалу окремо взятого ВНЗ, а також (опосередковано) означення складових частин методики визначення навчального та наукового потенціалу вишу.

Мета нашої статті – проаналізувати історію та закономірності комплектування комп'ютерною технікою, телекомунікаційним обладнанням та технологічним забезпеченням характерних представників педагогічних вишів України, студенти яких отримують базову підготовку з інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ), як правило, на протязі перших двох років навчання, а далі лише використовують і поглиблюють набуті знання при появі нових версій стандартного програмного забезпечення – отже, ІКТ в цих вишах є предметом для вивчення та інструментом для творчого пошуку та всебічної обробки інформації. Досягнення мети дослідження ми проведемо шляхом розв'язання таких завдань: а) розкриємо еволюцію

апаратного, технологічного та телекомунікаційного забезпечення інформатизації педагогічних ВНЗ протягом зазначеного періоду на прикладі Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова (НПУ), Херсонського державного університету (ХДУ), Чернігівського національного педагогічного університету імені Т.Г.Шевченка (ЧНПУ), Житомирського державного університету імені Івана Франка (ЖДУ); б) у результаті проведення паралельного аналізу визначимо основні закономірності та основні етапи розвитку апаратного та програмного забезпечення інформатизації названих вишів; в) сформулюємо загальні висновки щодо визначення основних етапів та закономірностей еволюції апаратного телекомунікаційного та технологічного забезпечення педагогічних вишів України протягом заявленого періоду. У процесі проведення дослідження та формулювання висновків до нього ми врахуємо результати вивчення особливостей апаратного забезпечення інформатизації Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка, викладених нами в [9].

Зазначимо, що у процесі дослідження нами були використані конкретно-історичні та загальнонаукові методи. Зазначені методи наукового пошуку дали змогу не лише зрозуміти динаміку еволюції розвитку апаратного забезпечення інформатизації зазначених вишів, але й одержати різнобічні дані про конкретні історичні події, факти, особистості.

У 1960 році в Київському державному педагогічному інституті ім. О.М.Горького (так називався на той час НПУ, ректором інституту була академік АПН СРСР М.М.Підтиченко) при кафедрі математичного аналізу (якою завідував проф. М.О.Давидов) створена навчально-наукова електронно-обчислювальна лабораторія